

Громадське управління у вирішенні екологічних проблем землекористування

Р.М. Курильців, кандидат економічних наук
Львівський національний аграрний університет

Визначено основні завдання та принципи громадського управління землекористуванням, обґрунтовано важливість проведення громадської експертизи документації зі землеустрою та містобудівної документації для вирішення екологічних проблем землекористування.

Постановка проблеми. Донедавна управління земельними ресурсами розглядалося як діяльність суто державна, що стосується прийняття законів і контролю за їх виконанням. Участь громадськості у вирішенні екологічних проблем була в основному протестною. Але усвідомлення світовою спільнотою глобального характеру екологічних загроз, які стосуються кожної людини, і усвідомлення кожною людиною їх небезпеки зробили громадськість однією з важливих складових підвищення ефективності управління землекористуванням.

У кінцевій декларації Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992) було особливо наголошено на публічній природі інформації та участі громадськості [2, 4].

Принципи Всесвітнього саміту в Ріо-де-Жанейро були розвинуті в Орхуській конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень, яка була ратифікована Верховною Радою України в 1999 р. В ній, зокрема, зазначалося про розширення доступу до інформації та участі громадськості в процесі прийняття рішень, для підвищення їхньої якості. А це в свою чергу сприятиме поліпшенню поінформованості громадськості щодо екологічних проблем, надасть громадськості можливість висловлювати стурбованість, а державним органам – вести належний облік таких інтересів [5]. Тому екологічні проблеми, які виникли у використанні земельних ресурсів, повинні вирішуватися за участі всіх зацікавлених громадян у процесі прийняття рішень на відповідному рівні.

Питання управління земельними ресурсами та землекористуванням на сучасному етапі в Україні досліджували такі науковці, як І. Бистряков, В. Горлачук, Д. Добряк, А. Сохнич, А. Третяк та ін. Однак у сучасних умовах надзвичайно важливими є питання громадського управління землекористуванням, яке відіграє важливу роль у вирішенні екологічних проблем та становить одну зі складових інтегрованої системи управління землекористуванням в Україні.

Метою статті було визначення основних завдань та принципів громадського управління землекористуванням, а також обґрунтування

важливості проведення громадської експертизи документації зі землеустрою та містобудівної документації для вирішення екологічних проблем землекористування у складі громадського управління.

Виклад основного матеріалу. Найпоширенішою класифікацією видів управління землекористуванням виступає виокремлення за ознакою характеру діяльності суб'єктів управління декілька видів. Серед них можна виділити державне управління (суб'єкт управління–держава, її органи), самоврядне (муніципальне) управління (суб'єкт управління – органи місцевого самоврядування), громадське управління (суб'єкт управління–органи громадських організацій) та корпоративне управління (суб'єкт управління–органи господарських товариств та об'єднань підприємств) [1].

Державне управління є одним з основних видів управління в суспільстві. Однак для ефективного впровадження своїх заходів держава потребує підтримки громадськості, тобто широкого соціального базису. А сама думка громадськості сприймається вже як чинник підвищення ефективності управління і вирішення екологічних проблем землекористування.

До основних завдань громадського контролю за використанням і охорони земель, як складової громадського управління, належать:

- перевірка додержання органами державної влади та органами місцевого самоврядування вимог земельного законодавства щодо захисту прав на землю юридичних осіб і громадян у процесі регулювання земельних відносин;
- участь громадськості ув забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель і додержання фізичними та юридичними особами земельного та природоохоронного законодавства;
- здійснення контролю за виконанням цільових програм і заходів, передбачених містобудівною та землевпорядною документацією, щодо використання та охорони земель шляхом проведення громадської експертизи відповідної документації, залучення громадських організацій до обговорення програм, проектів та іншої проектної документації.

Громадський контроль за використанням та охороною земель здійснюють громадські інспектори, які призначаються відповідними органами місцевого самоврядування [4]. З огляду на викладене контроль повинен організовуватися сільськими, селищними, міськими радами та об'єднаннями громадян, які своїми статутами (положеннями) мають передбачати його проведення.

Громадський контроль за використанням та охороною земель, дотриманням законодавства у сфері використання та охорони земель повинен здійснюватися шляхом проведення перевірок щодо використання земельних ділянок, участі в роботі відповідних органів місцевого самоврядування під час обговорення питань, що стосуються використання та охорони земель, документації зі землеустрою, інших проектних документів, пов'язаних з використанням та охороною земель.

Зокрема, Закон “Про землеустрій” передбачає врахування громадських інтересів при здійсненні землеустрою органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а отже, і:

а) інформування у разі необхідності населення через засоби масової інформації про заходи, передбачені землеустроєм;

б) залучення представників громадських організацій та об'єднань громадян до участі в обговоренні загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель, схем землеустрою адміністративно-територіальних утворень;

в) підготовку пропозицій щодо врахування інтересів територіальних громад при здійсненні землеустрою [3].

Тому, поряд з державною експертизою землевпорядної документації, важливим залишається проведення її громадської експертизи.

Об'єктами громадської експертизи виступатимуть регіональні програми, схеми використання та охорони земель, проекти землеустрою щодо організації територій об'єктів природно-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, проекти розмежування земель державної та комунальної власності, проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь, впорядкування території населених пунктів, документації з відведення земельних ділянок і т.ін.

До містобудівної документації, яка може бути об'єктом громадської експертизи, відносяться генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій, детальні плани територій, затвердження яких без проведення громадських слухань повинно заборонятися.

Висновки

Громадське управління повинно забезпечити участь громадськості в процесах надання дозволів, оцінки впливу існуючого та проектного землекористування на навколишнє середовище з поширенням інформації про можливий шкідливий вплив наміченого використання земель.

Зважаючи на те, що сьогодні за недемократичності, закритості і непрозорості процесів ухвалення рішень, що спричинює прийняття їх на основі неформальних переговорів і угод за участю найбільш впливових зацікавлених сторін, важлив розробити й ввести в дію механізм комплексного узгодження позицій між суб'єктами земельних відносин, органами, відповідальними за надання дозволів, і громадськістю територіальних громад.

Бібліографія

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: у 2 т.: том 1. Загальна частина / [ред. В.Б. Авер'янов]. – К. : Юридична думка, 2004. – Загальна частина. – Т. 1. – 584 с.

2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища й розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_455

3. Закон України “Про землеустрій” № 858-IV від 22.05.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-iv>

4. Закон України “Про охорону земель” № 962-IV від 19.06.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=962-15>

5. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_015